

Landbocommissionen fremlagte Plan til en Fæstefløsning, hvilken Plans Gjennemførelse jeg vel heller ingenlunde turde tilraade, men som i den Henseende synes mig at have et afgjort Fortrin fremfor det af Udvalgets Fleertal fremsatte Forslag, at det indbefattede alle Bøndergaarde, som ved Lovens Udgivelse maatte være bortfæstede.

Forøvrigt indeholder § 8 i næstsidste Passus en Bestemmelse, som ogsaa er ret mærkelig, nemlig, at den samme Ret, der er tillagt Fæsterne, ligeledes skulde tilkomme Den, der har en Gaard i Forpagtning paa et vist Aaremaal, i Overensstemmelse med Forordningen af 15de Juni 1792 § 11. Der kan vistnok reises en del Tvivl imod at udstrække Loven til de langvarige Forpagtninger efter nysnævnte Forordning; men jeg veed meget vel, at der ogsaa lader sig anføre endeel Grunde derfor, og jeg vil gjerne indrømme, at det fra et vist Standpunkt kan synes, at disse sidste Grunde maatte være overveieende. Jeg vil kun fremhæve, at efter Forordningen af 1792 ere hine Bortforpagtninger og Fæste fatte ved Siden af hinanden, og den af den almindelige Fæstetvang flydende Forpligtelse ansees ligesaavel fyldstgjort ved i Overensstemmelse med bemeldte Forordning at bortforpagte som ved at bortfæste Gaarden. Jeg skal altsaa ikke stærkt opponere herimod, men maa dog tillade mig at gjøre opmærksom paa, at den foreslaaede Bestemmelse idetmindste er noget synderlig, forsaavidt den indskrænker sig til Forpagtninger paa et vist Aaremaal, medens Forordningen af 1792 § 11 tillige omtaler de Tilfælde, hvori en Bøndegaard bortforpagtes paa to eller flere Personers Levetid. Grunden til, at de sidstnævnte Tilfælde ikke ere optagne i Lovudkastet, ligger naturligvis deri, at Bederlaget for den ved Forpagtningscontracten hjemlede Brugsret her ikke kunde bringes i Beregning paa den samme Maade, som er foreslaaet anvendt med Hensyn til Fæstefæderne; men Bestemmelsen bliver dog ligesuldt, som den i Udcastet er afsattet, ufuldstændig og i mindre god Harmonie med den øvrige Lovgivning. For Resten ere jo vistnok de omhandlede Tilfælde kun sjeldne, og jeg lægger heller ikke derpaa stor Vægt.

Men der staaer endnu et Punkt tilbage,

som jeg umuligen kan forbigaae, og som for mig er en Hovedanstødssteen ved den hele Foranstaltning. Lovforslaget er, ligesom det oprindelige Lovudkast, indskrænket til Fæstegaarde. Dette maa uden Tvivl ogsaa ansees som nødvendigt, ja ligefrem som en Selvsølge; thi man bygge hele Afløsningen paa Fæstetvang eller ikke, og man raisonnere om denne Fæstetvang, som man vil — knytte Tvangsloven til Fæstetvungen, det maatte man dog i ethvert Fald, der gives intet andet brugbart Udgangspunkt. Jeg siger, at det er nødvendigt og Noget, der følger af sig selv; det vilde vistnok være et aldeles grundløst og haabløst Forsøg, nu at ville gennemføre en Tvangslov med Hensyn til Huse (S. A. Hansen: Det hører ikke herhen!). Den ærede Rigsdagsmand skal strax erfare, at det hører herhen. Jeg taler ikke om de forholdsviis sjeldne Tilfælde, hvor der virkelig hviler en Fæstetvang paa visse Huse; saadanne Tilfælde ere at betragte som enkelte Undtagelser. I sin Almindelighed er Intet visere, Intet efter den gjældende Lovgivning klarere og derhos utvivlsommere begrundet i en længe hævdet Retstilstand, end at der ikke paa Huse hviler nogen Fæstetvang. Jeg kan i Forbigaaende ikke tilbageholde den Bemærkning, at, naar man har troet, i Forordningen om Børnedskabets Ophævelse af 21de Februar 1702, at finde et Datum for, at det den Tid var anderledes, saa turde dette være grundet paa en Misforstaaelse, men er i alt Fald i praktisk Henseende ligegyldigt. Det staaer klart og uimodsigeligt, at der paa Huse i Almindelighed ikke hviler nogen Fæstetvang. Dette blev i den roeskildste Stændersforsamling i 1842 med aldeles afgjørende Grunde godtgjort af den daværende kongelige Commissarius, og er ligeledes tilstrækkeligen sat ud fra hinanden i den Plan til Fæsteforholdets Afløsning, som i sin Tid blev forelagt Landbocommissionen af den nuværende Indenrigsminister. Men der kan for Tiden end ikke være Spørgsmaal om at ville gennemføre nogen Lovforanstaltning i den her under Sagen omhandlede Retning, uden i alt Fald med Hensyn til de Eiendomme, hvorpaa Fæstetvang hviler. Udenfor denne Grændse vilde der ikke have noget som helst Fundament, som i mindste